„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½, дин на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 24. У Новом Саду у среду 13. (25.) фебруара 1885. ГОДИНА XX.

РЕАКЦИОНАРНОЈ ОСТАРИНИ.

Напали сте нас — нека вам не буде криво, што ни ми вас нећемо штедити. А и зашто да вас штедимо? Та ви нас сваком приликом опадате приватно и јавно, ви се не стидите ни гнусног денунцијантског заната, вами није светиња ни наш породични живот, већ се у гнусоти својој бацате блатом и на наше породице, вами није доста што нас нападате и опадате, што пујдате власт на нас, те хоћете денунцијацијом и насиљем да се опростите ваших начелних противника, већ хоћете морално да нам убијете све оно, што је нами мило и драго и што с нами стоји у крвном сродству — па ми да вас штедимо?

Не! Ми јесмо добри хришћани, бољи од многих оних, који носе мантију и држе у издајничкој руци часни крст, много бољи од оних, који пред митром и штаком пузе по прашини, али ми за то ипак не можемо се владати по Христовој изреци, која вели: „ако те ко удари по левом образу, пружи му и десни,“ већ хоћемо као људи да одмеримо свакоме оном мером, којом нам је мерио.

Али ми за то ипак нећемо да пођемо путем глиба и подлости, на којем сте ви до грла упали, па вам се само виде руке, са којима захватате глиб и блато, те га бацате на своје противнике. Но залуд вам мука! Ви све дубље тонете, док вам се најзад неће видети ни глава ни руке, а сретан народ, што се вас опростио, подићи ће вам споменик са натписом: „Овде леже кости српске реакционарне остарине. Мир пепелу њезином, а ти народе не дај, да се икад повампири!“

Ми дакле нећемо поћи тим путем, којег сте ви одавно себи изабрали и на којем сте ви до грла упали у блато и глиб, али с поносом примамо рукавицу, што сте нам је добацили и бориће се против вас свом жестином срца нашег млађаног, свим чистим одушевљењем за свету народну ствар и свом оштрином знања нашег, па смо убеђени, да ћемо вас најзад и победити, јер вас и сад народ у велико осуђује као неверне синове своје, који су продали ђаволу душу своју и народ свој. Ми ћемо се против вас борити оружјем чисте истине и разлогом здравог разума, па с тога морамо и победити. Народ нек буде строг и неумитни судија између вас и нас, а ви међутим стрепите од те пресуде, јер оног дана, оног часа, кад народ буде потпуно свестан, кад буде потпуно схватио интересе своје, кад буде савршено упознао, ко му је пријатељ, а ко крвни непријатељ — оног ће дана, оног часа, изрећи и вами, својој реакционарној и неверној остарини, смртну пресуду. Оног дана, оног часа неће вас моћи спасти ни патријаршеска митра, нити министарска самовоља, него ће то свако радосно дахнути душом и свако ће весело кликнути: „Хвала богу, међу нама нема више назадњака. Српски народ нема у средини својој ни једног црног непријатеља, ни једног подлог сина!“

Но да видимо, шта нам ви пребацујете, какви сте ви били, па онда нека читав свет пресуди, да ли ви имате права, да икоме ишта пребацујете, или да ли сте требали и на даље остати у мишијим рупама, у које сте се били повукли и из којих тек изађосте, кад мишљасте, да се нико неће наћи, који ће вас опет моћи отерати у мрак, у ваш природни елеменат, те да тамо говете себичњаштву и изелиштву своме.

У место разлога они као какав незналички и надувени професор са катедре пребацују: „Ви и сами нисте ништа свршили, а овамо хоћете друге људе да учите.“ Јест, господо реакцијонари! Ми и нисмо свршили нити ћемо икад свршити то, што сте ви свршили и што се сад над вами у животу извршило. Ми нисмо бранили и заступали историјска права српског народа, па да после постанемо с тим понизније слуге данашње владе, те да доказујемо, да је црно бело, а бело црно, као што ви чините; ми нисмо никад прво заступали и бранили интерес српског народа према себичној и назадној српској хијерархији, ми нисмо на сабору од 1869 год. грмили против те назадне хијерархије, као што је то чинио ваш Стева Павловић, па да после љубимо руке и стопале његове наименованости, као што баш тај ваш доктор Стева Павловић и многи други чине. Ми наше начело не дамо ни за главу, нити има те моћи на свету, која би нас могла отерати са правога пута већ ћемо увек стојати на бранику народних интереса и права, али ви, ви . . . . ох! Па кад почнемо превртати листоне старог „Српског Дневника“, старе „Заставе“ и саборских извештаја, па ту наиђемо на чланке једног Јаше Игњатовића и Ђорђа Вукичевића и на говоре једног Стеве Павловића и других, па кад сравнимо те чланке и говоре са мислима, што их данас ти људи у своме органу заступају, онда нас саме облива румен стида, што су ти људи тако ниско пали, те се одрекли својих пређашњих начела и постали слуге неправди. Ми морамо у место њих црвенити јер они ни за то нису кадри. У њих је давно изумро стид и угинула савест, па се знају само као модерни идолопоклоници клањати златном телету, а народ им је девета брига. И они се још усуђују, да траже, да им народ верује, а народ овамо види, да ни они сами не верују себи, да су сами изневерили своја начела, па уместо напред да су отишли или да су остали на старом становишту, а они се даље срозали у мрак назадњаштва и кукавичлука! Они још траже, да им народ кличе „осана“ и да им љубављу следује, а овамо народ види, да се њихов читав живот, приватан и јаван, коси са народним интересима, види, да су пуни себичњаштва и подлости, па такви људи не могу ни другима желети добра. Себичњаштво, грамзивост и подлост — то је света тројица њихове релиђије, то њихово целокупно знање.

И у томе онда да богме да има наша реакционарна остарина потпуно право, јер ми заиста и немамо таква знања, ми заиста и нисмо свршили такве школе, нити ћемо их икада свршити. Ми љубимо наш народ, ми познајемо његова права и знамо, шта га тишти и боли, ми знамо, шта је право и поштено и умемо да бранимо то мушки и јуначки, а не знамо, да пред душманима нашег народа савијамо колено и да коленопреклоно љубимо ону руку, која нас бије, ми не знамо да пузимо и да издајемо народ, али знали би смо у нужном часу и умрети за наш народ и наша убеђења, што је, разуме се, нашој реакционарној остарини са свим непојмљиво.

Ето, такво је наше знање а какво је у наше реакционарне остарине, то смо мало час видели. Таквог се „знања“ ми гнушамо. Ми нећемо да следујемо примеру наших назадњака, који данас лижу оно, што су јуче пљували и који су огрезли до грла у блату одвратног себичњаштва и гнусне подлости. На част им такво „знање!“ А да смо ми на правом путу, који води народној срећи и слободи, о том се поред хиљаду других разлога може свако уверити и из те околности, што је на нас сва реакционарна остарина гракнула као помамна. Но њезино грактање не може ни врапце поплашити, а камо ли људе од начела и тврде воље, да у корист свога народа до краја свог живота делају.

Изволи дакле, реакционарна остарино, и даље по твом начину опадати и денунцирати, служи се и даље свим оним прљавим средствима, са којима си се и до сад служила, хвали се и даље са твојим „знањем“, којег се ми гнушамо и против којег ми постављамо наше знање, чисто и против народних душмана јако, као што је и народ чист и јак — у борби овој победићемо ипак ми, победиће српска народна слободоумна странка. На јуначком међану остаје победилац витешки народ, а не кукавице и отпадници његови.

Л. Н.

НЕЋЕМО У ВЕЛЕХРАД!

Ево се навршило хиљаду година, како су апостоли Ћирил и Метод по славенском свету проповедали слогу и мир, љубав и братство. Апостол Ћирил дао нам је азбуку; донео нам је књиге, учио нас је просвети. Кад је пре хиљаду година био апостол Метод на издисању, зацело није ни помишљао, е ће се наћи Славена, који ће још после десет векова потрзати његову сен, да посеју у Славенству — раздор и неслогу. На жалост испало је тако.

Нећемо да потежемо црквену хисторију, нећемо да тражимо узроке и кривице, због којих се оделише источна и западна црква. Таква разлагања, могла би само препирку да пооштре.

Ми узимамо ствар као што јесте. Славенство је данас поцепано на две главне цркве, а сваки део љуби своју цркву; сваки хоће да остане у оној вери, у којој су му умрли дедови и у којој га је вера мајка учврстила. Кад не може друкчије бити, добро је и тако.

Оно разуме се, ако је по срцу и ми би волели црквено јединство. Ал ево у чему је ствар. Хоће ли да пређу славенски католици у православље? Неће, никако неће. Смешно је и говорити им о томе. А хоћемо ли ми православни да пређемо у католике? Нећемо, никако нећемо. Смешно је и говорити нам о томе. И кад тако стоје данас ствари, а тако стоје одиста, онда је дужност сваког пријатеља Славенства, дужност сваког онога, који неће још јачу поцепаност међу нама, да и не спомиње црквено јединство. Могли би ми хвала богу и без црквеног јединства да будемо славенска браћа, јер имамо доста заједничког.

Не би говорили истину, кад би рекли да нами ова поцепаност не шкоди. Шкоди,

ЛИСТАК.

КАВЕЗ ЗА ЗВЕРИЊЕ.

ОД ЕМИЛА ЗОЛЕ.

Лаву и хијени пође једног дана за руком, да отворе своје кавезе, који су били рђаво затворени.

Било је јутро, а сунце је весело сијало на ведром небу. Под великим кестеновима осећала се влажна свежина раног пролећа. Оба грабљивца, како су добро доручковала, крену се у једно време у шетњу, кад и кад заставши, да се лижу или да се науживају милина лепога јутра.

Састали се на крају алеје и после уобичајених поздрава наставе своју шетњу даље, диванећи се, као најбољи пријатељи. Не потраја много а њима буде у врту дуго време, а и учини им се врт мали. Стадоше се питати, шта да раде.

— Баш бих, рече лав, имао воље, да испуним давнашњу жељу своју. Више година већ има, како долази амо многи свет, па нас посматра и диви нам се. Заветовао сам се с тога, да прву прилику што нам се укаже, употребим на разгледање његовог кавеза. Ја дакле предлажем, да се мало шетамо по људском кавезу.

У тај мах поче у Паризу, који се међутим пробудио, така ларма, да хијена уједаред заћута и поче да прислушкује. Потмула грмљавина и ларма разлегала се по Паризу. Услед зврјања кола и вике са улица, наличио је тај немир на бесомучно урлање, помешано с јецањем и уздисањем.

— Гле, гле! промумла хијена, ти ће се за цело подавити у свом кавезу! Слушај само, како су бесни и како урлају.

— Тако је, рече лав, ти чине страшну ларму; може бити, да их какав „тирбендигер“ мучи!

Тутњава постаде јача и хијена се заиста побоја.

— Мислиш ли зар, запита бојажљиво, да ће бити паметно, ако се усудимо ући?

— А! рече лав, неће нас они појести. Ма и целату, хајд само.

* * *

По улицама ишли су са свим смерно поред кућа. Кад су дошли на раскршће, поведу се од силне гомиле. Ишли су за светином, јер се надали, да ће што занимљиво видети.

Уједаред се нађу на широком месту, где се силан свет слегао. На средини је била нека узвишена тезга од црвена дрвета. Сав свет је упр'о очи неком радозналошћу и радосним цртама на лицу.

— Видиш, рече лав тихо хијени, ова опрема је без сумње сто, на ком ће се изнети добар ручак за све ове људе, само ми се чини, да је нешто мали.

Кад је изустио ове речи, замумла светина у знак одобравања и лав протумачи, да сад сигурно долази јело, тим пре, што у тај мах дојурише кола нека. Из кола извукоше неког човека, метуше га на средину и одсекоше му великом вештином главу. За тим метнуше лешину на друга нека кола, и пожурише се, да умакну испред гладне светине, која је без сумње због гладе урлала.

— Гледај, та ови га не једу, рече лав преварivши се. Хијена се згрози и осети, како је хвата језа.

— Међу какве си ме довео зверове! рече она. Они убијају а нису гладни.... Гледајмо за ине света, да се што пре одавде уклонимо.

* * *

Кад су оставили место то, пођоше крајњем булевару а ишли су смотрено дуж обале. Кад су дошли до старе вароши, приметише иза богородичне цркве, дугу, ниску кућу, у коју су улазили мимопролазећи, као кад се улази у какву шатру на вашару, да се гледи какво чудо, па после да се изађе, дивећи се чуду том. У осталом није се плаћало ништа, ни при уласку ни при изласку. Лав и хијена пођу опет за светином и видеше силне лешине, где леже на даскама са свим избодене и измрцварене. Гледаоци немо и радознало посматраху лешине..

— Но па шта сам казала? прогутаће хијена; они не убијају, да једу. Гледај само, како остављају, да труне и пропадне такав залогај...

Кад су били опет на улици, прођу поред неке касапнице. Месо је било са свим црвено и висило је на зидовима. Крв је полако капљала доле на под. Суморна беше сва болта.

— Гледај само, рече лав, ти кажеш, да људи не једу. Та овде су нагомилали толико хране, да би цела колонија у нашем врту имала читавих осам дана доста.... Хоће ли то људско месо бити?

Хијена је, као што је већ речено, ваљано доручковала.

— Фуј, рече она, окренувши се, та то је гнусно. Кад погледим ово силно месо, хоће да ми се смучи.

* * *

— А примећујеш ли ти, — рече после кратког времена хијена лаву, — та тешка врата и те велике браве на њима? Људи се ту затварају од њихових сабраћа, јер се боје, да ће их ови прогутати. А на сваком ћошку улице стоје људи, да би отклонили јавне нападаје.

Ала су то зверови!

У истом тренутку пројури туда неки фијакер, и прегрува тако једно дете, да је крв угруваног малише прснула чак лаву у лице.

— Та то је ужасно, рече лав, и убриса шапом упрскану њушку; та овде се не може ни два корака мирно ићи. Крв пада место кише у овом људском кавезу...

— Заиста, примети хијена, они су само за то изнашли ту справу што се окреће, да би што више крви добили; или су то можда справе, којима се крв из удова исцеђује. Од скора наилазим час по на кужне чатрље, а у њима седе многи људи, и из великих чаша пију неку црвену течност, која за цело није ништа друго, до-ли крв. Они пију много од те црвене течности, без сумње, да се опију до крвожеђи, јер сам у многим дашчарама видела, како пијанице један другог убијају.

— Сада тек поњам, узе лав реч, како је нуждан онај велики поток, што тече кроз средину кавеза, и којег људи зову Сена. Тај поток чисти кавез, спира проливену крв и односи је. Мора бити, да су га људи сами амо навели из зебње од куге и морије. И кога год убију, бацају га амо....

— Боље ће бити, да не идемо више преко моста, прекине га хијена, гледајући бојажљиво око себе.... Зар ти ниси уморан? Биће паметније, да сада одемо кући....

* * *

Нисам могао корак по корак да идем за тим добрим животињама. Лав је хтео све да

Шкоди Русима и Пољацима, шкоди Србима и Хрватима шкоди нам свима. А шкоди нам у првом реду зато, што су се наши вешти и мукли непријатељи умели том поцепаношћу да окористе.

И опет велимо: кад би се под тим приликама црквено јединство дало спровести, добро; ал кад се не може, онда не забадајмо трн у здраву ногу. Тражимо за овај пар духовно јединство, јер ће се наши књижевници и сви други пре споразумети, него наши свештеници Такво је време.

Према овим приликама има за нас Славене само један паметан пут. Тај пут лежи у томе, да веру једно према другоме не истичемо одвише: Јеси ли православан добро, јеси ли католик, остани такав. Ми можемо као Славени и људи вршити своју дужност па били католици и православни.

Но на жалост, овако се данаске не ради. Наши противници сејали су међу нами верску претераност, те смо се почели гложити и завидити једно другоме на основу — хришћанске љубави Противници нам се смеју, а ми и не видимо куда нас то одводи.

Од када је Рима, папе нама Славенима нису биле никад пријатељи. То се даје и разумети. Тек мален, веома незнатан део Славенства припада католичкој цркви, и признаје папу за свог поглавицу. Славенство је било носилац православља, и то му фанатични Рим не може заборавити. Ми верујемо, да би се Рим радовао кад би ми прешли у католичку цркву. Али он зна, да то не може бити. И шта да мислимо ми, кад се он поред свега тога покреће, да нас бајаги сједини? Морамо мислити просто то, да се у злој намери покреће наша стара поцепаност. Знају да се око црквеног спора погодити не можемо, а кад се почнемо погађати па се не погодимо, поцепаћемо се још већма.

Данашњи папа Лав XIII. важи у свету као велики политичар, дипломата и фанатизован католик. Он је све то у многоме и доказао. Он је вредан и непрестано иде мети. Пре три године убацио је он међу Славене на врло вешт начин црквено питање. То је било онда, кад је славенске апостоле Ћирила и Метода прогласио и у католичкој цркви за — свеце. Онда нас је православне позвао да идемо у Рим. Да богме да нам није ни на крај памети било да му учинимо ту љубав. Одавна смо ми славили Ћирила и Метода код своје куће, па ћемо их славити и од сад. Они Славени који признају папу за црквену поглавицу, могли су му на новим свецима заблагодарити, али нису имали право те тражише и од нас, да одемо у Рим. Морали смо им позив одбити, и славенска се поцепаност том приликом беше још већма заоштрила.

Данас се понавља иста песма. Наша браћа Моравци узеше на се да у дослуку с папом, прославе у Велехраду помен хиљадугодишњице, прославе дан смрти апостола Методија. Тај је дан 22. април 1885. године; тога дана биће равно хиљаду година, како је апостол Метод испустио душу. Прослава је црквена, али се каже, да је и Славенска, како би и православни свет отишао у Велехрад.

Штампани су и разаслати позиви на свима славенским језицима, па и на српском језику. Те је позиве разаслао средишни свечани одбор из Брина, а председник му је гроф Белкреди. По трећи пут добисмо данас такав позив, с молбом, да га саопштимо и препоручимо.

Кад хоћете баш да говоримо о томе, онда знајте: „Нећемо у Велехрад!“

Нећемо у Велехрад, јер нас не зовете да тамо славимо онога славенског апостола Методија, који нас је учио љубави и просвети.

Не ћемо у Велехрад, јер хоћете тамо да ширите католичку пропаганду; хоћете са сени апостола Методија да нам покажете расцеп и да изазовете раздор.

Нећемо у Велехрад, јер у вашем позиву више ово: „Скупимо се дакле, нека би прибавили себи чврсту наду, да ће нам идеја Ћирило-Методова доказати привлачну снагу, којом би могло што скорије доћи доба, што но га свети отац Лав XIII. жуди толи вруће и одлучно где би покушај спојити источну и западну цркву уједно постао чином.“ И опет понављамо: како данас стоје ствари нити ви хоћете да постанете православни, нити ми католици, па пошто нећемо да раздиремо старе ране, нећемо под маском јединства да ступимо са својом браћом у борбу: — Нећемо у Велехрад! Зато ћемо ми опет остати и надаље добри Славени, останите то и ви, славите апостола Метода по своме, ми ћемо га по своме славити, славићемо га као човека, који нас је просвећавао и учио љубави, а верујте, да по Славенство не би добро било, кад би се политичке, вруће и одлучне жеље папе Лава XIII. остариле.

J. T.

Политички преглед.

Из угарског сабора. Реформа горњег дома примљена је јуче у сабору као основа шпецијалној дебати. Поименично гласање је показало, да је Тисин предлог добио већину од 76 гласа. Овај исход гласања није никога изненадио. Било је ван сваке сумње, да ће Тиса у сабору за свој законски предлог добити већину; али се исто тако узима за сигурно, да ће тај предлог у самом горњем дому — пасти. „Пешт. Лојд“ као да се и сам нада томе колачу, јер вели: „Ако горњи дом и одбије понуђену му реформу, Тиса неће зато напустити своје место“. У осталом и Тиса и сви његови пријатељи раде живо на томе, да горњи дом прими предлог макар и са великим изменама. С тога је сигурно, да оваква реформа горњег дома, какву је данас сабор усвојио, неће бити узакоњена. Нарочито Чивути могу бити сигурни, да им се неће оно испунити, што им је Тиса обећао, и што им данас сабор већ — уступио.

Аустријски сабор. У седници царевинскога већа од 19. о. м. гроф Коронини и другови предложише законску основу, да се састави посебни суд, који би се бавио верификацијом избора заступника у царевинско веће. Досадањи верификациони одбор саставља се по странкама, те често мора да подлегне упливу владајуће странке. Код истраживања избора има се пак радити највећом објективношћу, која се даде постићи тиме, ако се верификација избора повери посебном и самосталном суду. По предлогу Коронинијевом суд би се тај састојао од три члана највишега суда, од три члана земаљскога суда и од три члана управнога суда. Чланови би се ови бирали коцком, а суд би се бирао вазда на почетку изборне периоде, те би трајао, колико и ова изборна периода. Против одлуке тога суда не би се могао поднети никакав призив.

Сазив српске скупштине. „Пол. Кор.“ јавља из Београда, да ће се српска скупштина сазвати у другој половини априла, и то у Нишу. Двор ће се заједно са министарством и главним звањима у Ниш преселити. Дакле и опет у Нишу. То значи господа имају узрока — да и опет расправљају државне ствари далеко од престолнице и новина, у — мраку.

Италија и Енглеска. Сваким је даном јасније, да је Италија склопила са Енглеском веома пријатељски и поуздан савез. Аустријске и немачке новине прате тај савез са великим неповерењем, и то чине са пуним правом, јер ако још и Француска приступи томе савезу, онда је средњоевропски савез у питању. Нуз то највише пече аустро-немачку штампу то, што они канда немају у Русији вере. Све се нешто боје, да ће их Русија напустити. Зашто, то ће они најбоље знати.

Из листова.

О друштвено економним приликама у Србији доноси Одјек чланак, из кога вадимо ова важна места:

„Гете вели, да ниједан неваљалац није толико глуп, да не би умео наћи разлога својим неваљалштинама. Ово се још тачније може казати о државницима, да ниједан није толито малоуман, да не би умео правдати своје погрешке. Али једној погрешци својој извесно наши државници, нарочито садашњи, не могу наћи ни разлога, ни оправдања.

Ево у чему је та погрешка.

Почетак нашега самосталнога државнога живота затекао је наш народ на ступњу земљорадничкога друштвенога развитка. Србија је од искони била, а у главному је и данас, сељачка држава, у којој је земља доста сразмерно подељена између појединих чланова друштва. Нема крајности ни у богаству, ни у сиромаштву; нема огромних капиталиста, ни пролетарске масе; нема латифундија, ни бескућништва.

Српска држава, у којој таки друштвени односи постоје, постала је у доба, кад је у свим осталим образованим друштвима овладала буржоаско-капиталистичка превласт.

Српско друштво има дакле пред очима пример једне фазе друштвенога развитка у свету, до које оно још није дошло, и види очито, да то није никаква срећна фаза, да тај правац није ни користан, ни праведан, ни сталан.

Према оваком стању ствари, шта је природније било, него да су наши управљачи почели на време размишљати о том, да ли и ми баш морамо проћи кроз капиталистичку фазу друштвенога развитка? Па ако не морамо, да су стали испитивати, којим правцем треба ударити, па да се та фаза избегне.

Не, кроз капиталистичку фазу ми не морамо проћи. Између других разлога не морамо ни с тога, што се ми већ сада налазимо приближно у онаким сразмерним односима имовним, у каквим садашња друштвена борба у свету тражи излаза и лека од капиталистичке тираније. Ту је требало надовезати жицу нашега даљега развијања, па том је темељу требало зидати зграду наше будућности. На темељу своје исконске сељачке равноправности, Србија је могла бити држава, где би цветале праве демократске установе и слободе; на темељу своје исконске приближне имовне једнакости, Србија је могла бити држава, где не би било све богаство у рукама неколицине, а сав остали народ у сиротињи. И за друштвени и за политички развој ми смо имали тако јаку, тако удесну, тако природну основу, какву други народи морају себи стварати вековима борбе и мука. И ми ту природну нашу основу и политичкога и друштвенога препорођаја лакомислено и кратковидо напуштамо!

Цитло је један закон у нас издат, који се у неколико обазирао на ту нашу природну основу, а то је закон о пет дана орања, што сељак не може отуђити, нити му се сме за дуг продати. То је очевидно ограничење слободнога располагања са својим имањем. Такав би законски предлог у Енглеској изазвао највећу буру, сматрао би се као социјалистичка утопија. У нас напротив готовост и радост, којим су га скупштина и народ поздравили, доказују, да је он природно поникао из наших прилика, да потпуно одговара духу, схватању и потребама нашега народа. Само да су се надлежни постарали о поступном проширивању тога закона, па би се већ тим самим затворила била једна врата, кроз која обично продире капиталистичко освајање. У том духу могле би се онако исто лако узаконити поступно и друге предохране против капитализма, као што би било: удесно ограничавање права наследства, потпомагање и стварање задружних индустриских предузећа општинских и среских и т. д.

Али све су то само лепе жеље. Наши управљачи хоће по што по то да и наше друштво прогурају кроз капиталистички теснац; нарочито су садашњи у том раду најусрднији. Монополи, уговори, закони, уредбе, сав рад и сав правац њихов иде на то, да и земље и капитали и радње поступно пређу у руке богаташке неколицине, а све остало да њима робује, да чами у сиротињи. У нас пак овакав правац мора неизбежно довести до једне још веће несреће, а то је: богаташи биће странци, а сиротиња биће српски народ. Ово је извесна последица наших прилика. Чим се наше друштво упути правцем капиталистичкога развитка, чим се уговорима и повластицама отворе врата странцима, онда ће они, потпомогнути својом већом спремом и вештином, својим већим новчаним средствима, својим спољним заштитницима, којима су они политички пијонери, са врло кратко време економно заробити српски народ, почем га ни политичке установе, ни економна снага, ни културна висина, ни подесност закона не бране од те поплаве.“

ДОПИСИ.

У Митровици 11. фебруара. Цењена „Застава“ уступиће места и мом скромном допису, у ком сам рад и наш трговачки а уједно и занатлијски сталеж описати, јер у нашој вароши оба сталежа јако уназад спрам других места стоје. Нећу да кажем о раду и обрту, јер обрт и радови прошле а и ове године јако су застали како у трговини, такође и у занатлијском обрту, јер прво јадни народ не може само да се великој порези одазове, а друго, рђави путови доста доприносе, да нам наш сељак из околине доћи не може и своје да производе на нашој пијаци за продају донесе. На прилику наш планинац, који нема куд него у Митровицу као Бингула, Дивош, Чалма, кад је иоле мочарно време настало, мора три и четир коња упрегнути, да кола ране или буре вина у варош увезе, јер пут између Чалме и Лаћарка такав је, да кола до осовине пропадају — и онда иста села морају у Руму своје производе носити. А шта да кажем за наше Граничаре, за Кузмин, Мартинце и Лаћарак? То су наше вароши посетиоци, а из других села као из Раче, Босута, Грка, жељан је наш трговац и занатлија и једног сељака преко целе зиме видети, а та места нису више него 2—2½ сата од Митровице удаљена. А зашто? — Опет за то, јер немамо друма.

Па ипак код тако рђавих друмова не чујемо ни једног од наших посланика да је успео у томе, да се граде друмови, а јадни народ мора порезу плаћати и плаћа, а за друмове не води вароде бригу

Но да пређем на моју започету ствар за коју ће ме нека господа назвати беспосличарем! Ал знајте, треба зрело размислити пак онда осуђивати, јер ово се наше младежи тече. До душе ми смо добили налог од вис. зем. владе да не смемо млађе дете од 14 године за трговачког шегрта примити; и то је сасвим лепо. Али то исто дете није у његовој 14-тој години тек школске књиге људски научило а дошло је, да га ми у трговини па пут наставимо. Јесте, то је наш задатак, и исти шегрт ће код нас научити мерити, купца са робом послужити, дућан помести, џак или балу, са кавом или памуком унети и истрести, сандук са робом отворити и остало све у свој ред стављати; то је лепо.

Али шта је најглавније питам ја? Да ли наш шегрт зна у својим младим годинама, одакле је та роба дошла и где је родила односно где се опрела и откала и од чега је иста; да ли је род или индустријски производ, и из које га државе добијамо? То наш шегрт не зна, а то се једном младом још неразвијеном детету не може код дућанских послова у главу улити него ту треба господо моја школа и та би требала бар 1 или 2 недељно да се одржава. Тамо би наши млади помоћници под надзором и предавањем учитеља, напредовали и бар колико толико знали одкуд ми нашу робу повлачимо, и где која рађа и којим начином се до које долази, а не да нам шегрт робу продаје а не зна ни одакле је, ни од чега је и шта је са истом чињено док је у наше руке доспела. Истина и то је од вис. зем. владе дошло, да ми наше шегрте морамо у школу слати, али кад ће тај закон у живот ступити, на то чекајмо? Но питам како ће наш трговац свог шегрта из свог дућана пустити да иде у школу, сад кад лето настане? Свецем и недељом највеће пазаре имамо, тако, да кад се служба у цркви служи, а наши дућани пуни света и пијаца пуна кола; да ли се ту може на наставу трговачких шегрта о празничним и недељним данима мислити? Не — него ја мислим господо, да би у реду било, да се ове године уреди званично, кад једном десети сат настане, и звоно на службу зазвони у празничне и недељне дане, да се наши дућани позатварају а наши млађи за своју будућност у школу шаљу, да себи за то време (док се служба божија свршава, а то је 2 сахата) знања прибављају, јер треба да мислимо да на данашње време, кад нам Чивути залогаје из уста отимају, треба да чувамо сами себе, а то само тим можемо учинити, кад наше млађе отворено у свачем поучавамо да знаду како и одакле робу добијамо и где је која произведена. Ја бар држим, да ово неколико редака наши митровчани неће олако узети (Требали би и други да се обазру на то Ур.) него настојати на тим, да од Ускрса у нашој вароши бар у томе промене буде.

Осек, 8. фебруара 1885. (Светосавска беседа и Јевреји.) Читајући примедбе о прослави успомене српскога просветитеља од стране загребачких Срба, одлучисмо се, да вам сличност тога жалосног појава у погледу начина јавимо, како је

види, а хијена, чији је страх сваким кораком све већи бивао, морала му је, хтела, не хтела следовати, јер се никако није смела усудити, сама кући отићи. Кад су дошли до берзанске дворане, силним молбама толико је успела, да нису отишли унутра. Из те убилачке јаме допирали су таки очајни гласови, тако потмуло запомагање, да је она дршћући стојала код врата, а сва чекиња јој се накострешила.

— Хајде брже! рече она и покуша да собом одвуче лава; ово је за цело место за гледање општега покоља. Чујеш ли уздахе жртава и ликовање џелата? Ово мора бити да је касапница, што подмирује људске потребе. Преклињем те, хајдемо одавде!

То је и за лава било много, к њега је већ језа хватала, подвио је био реп, и он сад радо пристане да оду кући. А што није још пре побегао, то је с тога, што је хтео да оправда глас своје храбрости.

Хијени су цвокотали зуби и обоје се крену кући.

* * *

И гле, на једанпут се подиже потмуо жагор по улицама грдног људског кавеза. Болте се затварају, звона звоне на ларму и чудна смеса од јаука и комешања продире кров ваздух.

Наоружане гомиле људи заузимају улице, кваре калдрму и журно подижу барикаде. Варошка врева и бука је угушена, тешко, несносно ћутање влада унаоколо. Људски скотови шуњају се мирно, пузе дуж кућа, готови за скок.

Наскоро се опет појаве, пуцњава пушака почиње, дубоком, озбиљном тутњавом праћена. Крв тече, мртви леже са лицем у барама и олуцима, рањеници пиште. У људском кавезу заподела се кавга међу двема гомилама, а ови зверови задовољавају се тиме, што се даве и крваве.

Када лав дознаде о чему се ту ради, узвикне: Боже мој, опрости нас ових невоља. Ја сам достојно кажњен, што сам задовољио своју самовољу, те походио ове грозне месождере. Како су наши обичаји према њиним питоми. Никада се ми не ждеремо између себе.

И окренувши се хијени, настави:

— Хајдемо брзо одавде. Доста смо се чинили, да смо храбри. Сваки уд мога тела дрхће. Дај да се што пре чистимо из ове тиранске земље!

И побегоше од стида и страха. Њино бежање бивало је све брже јер их је гонила раздраженост. Грозна успомена на тај дан убрзала им је кораке.

Тако дођоша као без душе до „Jardin des Plantes“-а. Још се бојажљиво осврнуше. Брзо јурнуше у један празан кавез, а за собом затворише тврдо врата. Како су се обрадовали своме повратку!

— Мене, рече лав, нека више нико не позове, да оставим свој кавез, па да одем у онај људски. Нема веће среће и мира од моје угодне цивилизоване ћелије.

* * *

Када виде хијену како гвоздене жице на кавезу пипа и дрма, запита је: Шта то радиш тако пажљиво?

— Гледим, одговори она, да ли су шипке доста јаке да нас одбране од навале људског дивљаштва.

и овђе српска беседа свакако била, само не „српска“. Према схваћању правога православног Србина дан св. Саве ваља да се онаком свечаности прослави, која не би дичну успомену српскога свеца профанирала, а то би било: декламовањем од стране школске па и друге српске младежи, — певањем чисто српских народних песама у кругу сакупљених српских породица.

На место тога приредише некакав интернационални „бал“ у чивутској касини, ђе је више било изложба сјајних и богатих тоалета, и ђе се је само ономе клањало, који је улазницу преплатио, дочим сирота раја у будак стиснута бијаше, што није сваки онолико могао дати, и што му кћи или жена није опако богато накићена, као што су Јевреј̇ке и туђинке, које међутим уместо да за част сматрају, да су приступити смеле и учествовати српској свечаности — формално презираху Раце, и право им је — као обично што бива сваком ономе, који се одвише удвара бахатости туђој. Овај „бал“ назвали су „српска светосавска беседа у Осеку“.

Господи аранжерима било је додуше по властитом њиховом признању само до тога стало, да у сврху новчаног потпомагања сиромашних ђака што бољи успех постигну; па су ето код те прилике начинили читаву карикатуру од српске беседе. Није ту требало ни швабско-чивутске касине, нити Шваба ни Чивута, него се могла беседа у красној српској читаоничкој дворани у чисто српском друштву обдржавати, како то светост тога дана захтева, па ма и не било материјалног пробитка, јер не стоји овај, па ма како велик био у размерју к штети, која се нанаша српској свести профанацијом онако свечаног дана.

Онај морални успјех, што но га је господин прота, председник српске читаоничке задруге у своме говору приликом полагања рачуна истакнуо, врло је проблематичне вредности, кад помислимо, да они елементи, на које је господин прота гледе слоге и љубави мислио — Србину до сада само о глави радише, е а курјак длаке не мења. Србине, тражи братинство у брата, окани се љубави Јевреј̇ске! Дан светог Саве треба онако славити, како нам налаже свест и дужност на прама српскоме подмлатку, да не падне у диферентизам, што је пола пута тамо, куд су и они, којима је властити народ девета брига.

С. И.

Петриња 28. јануара. (Управа срп. православне општине. Отац прота Кукић. Српска школа. Разно.) Већ више месеци прође и не чу се глас из наше вароши, као да нема овде Срба, нити особа, који би знали писати, те ево мене да умолим за мало простора у нашој омиљеној „Застави.“ Описаћу вам како се овде слави св. Сава, па нека читаоци пресуде, ко је крив, да ли прота или ми општинари. Та већ наше прво село Глина прослави св. Саву као и по већим варошима, само сиромашно, а код нас у Петрињи, где је препарандија, где се уче честити синови српски, да постану ваљани учитељи, а њих имаде у три течаја бројем 34, тога не беше. Овде постоји и нижа реалка од 30 ученика. Основна или тако звана вјежбаоница од четири разреда и женска учиона од четири разреда те укупно са приправници, реалком и нижом школом имаду овде 80—90 душа српске младежи, па се код нас и не спомену име св. Саве, а камо ли да се и приредила беседа. Српског учитеља у ствари немамо, тај је ту само за то, да плату побере. Наши Срби нису баш тако сиромашни него су више немарни, а поред тога наш отац прота Кукић већ је дуже времена у завади са својим нећаком катихетом А. М. Е па зашто чак и младеж да трпи, а ја питам господ. проту зна ли он заповеди црквене и четири греха вапијућа, када он мрзи на невину младеж.

Споменути мије, да на овд. препарандији, реалки и основној учиони имаде 19 учитељских снага. На девојачкој учиони 4, дакле укупно 23 снаге. Од ових су само два православна.

Наша црквена опћина св. Спиридон располаже са капиталом 80—100.000 фор. вредности и трима кућама. Председник је Јоца Маргетић трговац, но на сву жалост ми је споменути, да наш председник не врши баш своје службе са оним маром и жаром како би требало. Све што се у седници закључи то се не врши, до ли оно, што председнику вреди. Тако је он по прорачуну дао цркву — капелу у Жунци дупло покрити т. ј. исплатити, а цркву је једноставно покрио, те на више страна цури. То је добро г. председнику познато, но он се изразио у седници, да су рожнице слабе, те не би могле терет дупли подносити. А ја питам зашто да такав градитељ гради, који пре не огледа радњу.

Ја би имао много тога да споменем али оставићу за други пут, а сада питам председника кад ће бити велика главна скупштина и када ће рачуне показати. Шест година рада, то је много дана, па да видимо како стојимо и шта имамо.

Лаза.

Вести из места и са стране.

Наше женскиње. Пишу нам из Беле Цркве: Наш местни женски одбор, који се беше преклане склопио да води бригу око новосадске изложбе женских рукотворина, не спава. Тај одбор чини припреме око оснивања „женске добротворне задруге српкиња Белоцркванака“, а док та племенита задруга ступи у живот, старају се наше врле српкиње тога одбора, да по могућству помогну, где се помоћи може, те да се тако одуже своме народу. У недељу 2. тек. месеца приредио је наш женски одбор забаву с играпком и томболом у корист овдашње српске сиромашне деце са набавку одела им. Овдашња српска публика се позиву наших женскиња врло лепо одазвала; забава је испала сјајно, а дворана беше дупком пуна, што се види и из тога, кад се узме у обзир, да је поред ниске цене: 40 новч. од особе, пало на благајни 225 фор. Око трошкова је издато 54 фор., те тако је остало чиста прихода на нашу сиромашну децу 171 фор. Евала нашим ваљаним Српкињама, а ми смо уверени, кад склопе једном задругу, да ће њихов рад бити истрајан, непрекидан, па и од благотворних последица по нас.

Мађаризација Руса у Угарској. Вадимо из „Одескога Вјестника“; Једине угарско-руске новине „Карпат“ пишу, да мађарска влада отвара 14 пучких школа у угарској Русији с мађарским наставним језиком. Угарски Руси и сами подупиру мађаризацију. У унгварском духовном округу постоји културно друштво, које је приредило ових дана музикално-књижевну вечер, па којој се је декламовало и говорило искључиво на мађарском језику. Од 15 комади те забаве један једини био је руски, који је декламовао Владимир Стрипскиј, а то је била песма Жуковскога: „Путешественик“ (Путник). И то се збило у престолници угарске Русије! Жалосна Русијо. Галичани морали би обратити позорност на то бедно стање своје закарпатске браће.

Краљ висина. Из Париза јављају, да је тамо ово дана умр'о Еуген Годар знаменити путник по облацима. Годар је саградио више ваздушних лопти, балона и дизао се њима небу под облаке. Израчунали су, да се на 3.000 пути дизао у висине. Он је то чинио већином за новац, али је својим испитивањем и искуством пружио научарима много занимљивих података.

Исељавање. По званичним извештајима иселило се из Земплинског комитета (у Мађарској) од августа до конца 1884. године: из варанојског среза 3247, из галсешког 2580, из паћ-михаљског 2143, из хомонарског 1837, из штронкоског 1252, из С.-А-ујхељског 692, из шпанског 407, из токајског 8, из бордолецког 7, свега 11.673 лица. Већи део исељеника $^{9}/_{10}$ састоји се из пореских глава, способних за рад и војнички обвезаних. Вратило се само 1235. При свој строгој забрани од стране власти, исељавање већином у Америку непрестано се продужава. Кад се узме у обзир, да је исељавање отело већ маха и међу банатским Немцима, онда ће скорим остати у овој земљи Тиса — сам.

Из Тамишвара јављају, да су се у оближњем селу Ђироку побунили Романи против свог бележника Барбошуа. Фебруара 11 дигле су Романи зором и упали су у општинску кућу, где су са сикирама утукли сеоског бележника. Говори се, да су га убили из освете, јер је својим делањем бележник многе породице упропастио. Убице су већ ухапшене и из судске истраге дознаће се за прави мотив убиства.

Шта неће учинити Чивутин?! Пишу из Беча: Пре неки дана говорио је посланик аустријског сабора, Шенерер, жесток говор против Чивута. Тај је говор штампан у силне хиљаде примерака и продавао се комад по 1 новчић. Свет се грабио за тај говор, а шпекулативни Чивути покуповаше целу накладу, па носише и растурише ту беседу комад по 3 новч. — Све ће учинити, само ако могу заслужити.

Уреднику „Нашег Доба.“

У 20. броју „Заставе“ од прошле среде, потврала се штампарска погрешка. На место „министарске наредбе од год. **1875.**“, штампано је: „министарске наредбе од године **1885.**“ Та је погрешка исправљена два дана доцније, у 21. броју „Заставе.“ То је било у петак. А у недељу, још два дана доцније, штампасте на основу те штампарске погрешке чланак: „Интересантан податак ванредне глупости Ј. Т. уредника „Заставе.“

Што је у 20. бр. „Заставе“ испала штампарска погрешка, кајде рецимо, ја сам крив. Два дана доцније исправио сам до душе ту погрешку, али рецимо, вас се то не тиче. Та не могу ја од вас за бога тражити, да ви, који сте уредник тако уваженог и далеко распрострртог листа, као што је „Наше Доба“, читате ваљда чак и исправке штампарских погрешака у „Застави.“ Хоћетел и опет да вам кажем: Тако је! Па добро.

Али да чујете сад нешто, што ћете и ви мени морати признати хтели не хтели. У 20. броју „Заставе“ требало је стајати: „У министарским наредбама од **1875.** год на страни 105. а испало је: У министарским наредбама од **1885.** год. на страни 105. и т. д. Ви сте на то написали чланак о мојој „ванредној глупости“ те довикујете: „О заврзани једни! Трчите као мува без главе! Зар сте тако краткоумни?! Што се брукате те тражите по министарским наредбама од **1885.** год. наше саборско устројство од год. 1875.?“

Да застанемо мало... И сад уредниче „Нашег Доба“, ево да вам покажем, на чему се оснива моја „ванредна глупост“, због које ме нападате. Знате на чему? На томе, што ви не умете да мислите. Јер да сте и најмање промислили, одмах би се сетили, да збирке министарских наредаба од 1885. год. и нема, јер смо тек не давно ушли у ту 1885. год. Па кад ће збирка тих наредаба изаћи можда тек кроз годину дана, одкуд сте ме могли грдити, да сам ја у мојој „ванредној глупости“ дохватио званично издање наредаба од 1885. год., које и не постоје?! Је ли вам сад јасно: зашто би сваки паметан човек, па и да није читао у „Застави“ исправак штампарске погрешке, одма знао, да се морала поткрасти таква погрешка, јер се не може навести 105. страна оне књиге, која ће тек изићи кроз годину дана. Па како сад стојимо уредниче „Нашег Доба“ са „ванредном глупости“, „малоумљем“ и „заврзанством?!“

Овде би сасвим лепо могао прекинути, па да оставим публици нек она пресуди. Но кад сам се већ покренуо, ево да чујете и ово што долази:

У вашем на сваки начин веома цењеном, уваженом, и са достојанством писаном листу, изашли су чланци „Пред конгрес“. Те чланке пише г. Ђ. В. Кад сам чинио своје примедбе на те чланке, избегавао сам речи: „малоумни“, „заврзани“, „глупаци“ итд. А те сам изразе избегао и могао избећи само тако, што сам избегавао ситнице.

Да наведем само један пример. Г. Ђ. В. тражио је н. пр., да синод „наименује“ трећину посланика у сабор. Ви знате, да сам ја тада устао против тог мрачњачког начела у опште, а нисам се хватао за ситнице. Јер да сам се хватао за ситнице, могао сам сасвим лепо написати: „О заврзани! Та наименовати може само један човек, а синод, ил у опште тело, у коме седе више чланова, може само бирати.“ Но ја нисам хтео тако да пишем; ја сам оставио ту ванредно чудновату реч г. Ђ. В. на страну, и држао се ствари.

Признаћете, уредниче „Нашег Доба“, да ни ви, ни г. Ђ. В. на моје стварне примедбе нисте одговорили. Хвалили сте се тим: да вам ја нисам доста паметан. Од воље вам је да тако мислите. Ал како се то десило, да вам постадох одједаред и доста паметан и доста достојан, да се са мном препирете, кад н. пр. изађе горе наведена штампарска погрешка у „Застави“, и кад па основу ње мислисте, да сам се обрукао? У ситницама и маленкостима, отвористе против мене борбу пуну жучи, пуну једа, пуну огорчености, борбу недостојну образованих људи, борбу какве би се стидио и сам ваш политички друг Јота Грујић. Па кад вам је чак и то подносило ваше докторско достојанство, не мојте ником више причати, да ми ви не би и на моје стварне и главне примедбе одговорили, да сте само — могли.

Господин Ђ. В. упућивао ме је на не баш људан начин: где да тражим саборско устројство. Отидите, рече, у магистрат, иштите нека вам се покаже званично издање министарских наредаба од 1875. год.; отворите страну 105. и тамо ћете наћи аутентичан текст саборског устројства од године 1875. Ја на то опет одговарам: Био сам куд сте ме шиљали. Отидите сад ви у магистрат, замолите нека вам покажу званично издање министарских наредаба од 1875. год. отворите страну 105. и тамо ћете наћи наредбу о лековима и отровима. Како сте ме упутили, тако сте и прошли.

Држим, да ће вам оволико бити доста. А оно, што сте хтели постићи, знајте, није вам испало за руком. То ми је највеће задовољење. Под ништавим изговорима извлачили сте своја пера из поштене и начелне борбе, а кад изађе она штампарска погрешка у 20. броју „Заставе“, тада пустисте безимени чланак у своме листу, да ме најгадније нападне. Не зна се ко пише, а назива ме „ванредно глупим“, „краткоумним“, „заврзаним и т. д. И ја сад треба да се упустим у пиљарске грдње; треба са прекипелом жучи да заборавим на достојанство, па да нижем псовке грђе за грђима? То би хтели: — јелте? И кад би ја осрамотио овај лист, кад бих се срозао до ниских и прљавих грдња, а под тим грдњама бранећи себе потписивао своје име; — ви би продужили ваше безимене, нечувено ниске нападаје и даље, па би се иза бусије смешкали.

Пардон господо, кад ви не можете да водите начелну борбу, онда вам ево отворено признајем: — такву борбу, какву ви хоћете, не могу да водим ја. Ви жалите „Заставу“ што је спала на мене, (та дабогме, пуца вам срце за њоме, јер јој желите свако добро и пријатељи сте јој) а ја вам опет кажем: — све донде, док су данашњи уредници на овом месту, неће ни вами ни икоме испасти за руком, да изазовете „Заставу“ на поље оних гадних грдњи, по коме се креће данас „Турски Народ“ и „Наше Доба“; неће вам никад испасти за руком да од ње створите новинарску — каљугу.

Ја сам вам одговорио, тек да се види какви сте, а на ваше грдње ево вам — признанице. Примио сам их, и сад ако можете у том уживати, уживајте. Но да вам признам на завршетку још нешто. Признајем вам господо око „Нашег Доба“ ону искрицу стида, која се морала у вами задржати, кад под онако гнусним нападајима, бар ни један не имадосте образа потписати своје име. А та околност, што ваш чланак против мене нема потписа, принуђава ме да се држим онога који одговара, а тај је: „ваш“ поштовани и на сваки начин многоуважени г. уредник. Ја свог имена смем увек потписати.

У Новом Саду 12. фебруара 1885.

Јаша Томић.

Критика.

Бечка „Преса“ и „Македонија“.

Бечка „Преса“ бр. 47. тужи се, да је на њу руска, бугарска, грчка и српска штампа напала, а ни један од новинара не може етнографски доказати, да у Македонији има више но трећину становника Бугара, Грка ил Срба, остало су Албанаси, Цинцари и Јевреји, из којег чланка Пресина тежња вири да докаже, да је Македонија пусто масло.

Да у Македонији српски народ од вајкада живи, то је „Застава“ у бр. 10. и 12. доказала, такођер и загребачки „Србобран“, „Шабачки Гласник“ и друге новине, које српске одношаје у Македонији боље од „Пресе“ познају. Но кад „Преса“ држи, да те три народности у Македонији подједнаки број становника имају, не увиђам, зашто не предлаже, да се Македонија по народности подели Срсима, Бугарима и Грцима, него оће да се друга сорта државица створи, јер Албанију потражују неком броширом Италијанци, а до Митровице има Аустрија мандат да поседне.

Кад „Преса“ признаје, да у јужној Македонији до Солуна Грци живе, јужно до Велеса Срби, а остало мешовито Бугари и Албанаси и да се Срби због имена свог гоне, треба „Преса“ да потпомаже предлог, да се јужна Македонија до Орида и десне обале Вардара и Прилипа, а леве обале Вардара до реке Струмице (Малаш планина) краљевини Србији преда, а краљевини Грчкој јужна Македонија од солунског округа дуж Костура, Бугарској пашалук Серес, а од Солуна пак са околином да се земљиште као слободно светско пристаниште по примеру Хамбурга ил Либека са судском управом кроз сенаторе свих велесила створи и тако би се тим трима народностима жеље могле испунити. Стварањем пак малих држава то би значило, тај народ материјално великим државама на милост предати. Како је Европа независност Србије признала, потребно је, да се српске границе независно до егејског и јадранског мора за трговину продуже, јер шта значи стварање многих држава на Балкану, кад је и Србија, као најстарија држава на Балкану, код Видина стратегички и трговачки скучена, на мору нема пристаништа, зато треба најпре садашњим државама, Србији, Грчкој, Бугарској и Црној Гори најпре природне границе развитка створити. Србији треба границе код Солуна и код Драча, тако као што Бугарска на црном мору Варну има и као што може егејско море добити.

Да „Преса“ не разбија главу о малим државама, нека узме историју, па ће се уверити, да је Македонија и Албанија од Срба отета, кад је краљ Вукашин на Марици а цар Лазар на Косову пао, дакле Срби имају на Македонију и Албанију историјско право; за Арбанасе не треба се бринути. Албанија је од векова под српском и грчком државом задовољна била — за то треба Грцима дати Албанију до Автоне, Црној Гори до Скадра, а Србима Драч са околином.

За доказ, да се Драч и околина Солуна не може српској краљевини одрећи, сведочи берлински уговор, по којем је краљевство Романија добило на црном мору Добручу и десну обалу Дунава у великом простору, а у Добручи нема ни једно село романског народа, нити има Романија тако историчко право на Добручу као Срби што имају на Македонију, а што Бугари хоће Солун, они имају на егејском мору друга пристаништа, где бугарски народ живи, у осталом Бугарска има скоро половину мухамеданаца и других народа међу собом, те ширење Бугара у Македонији ничим се не да оправдати.

Вели „Преса“: Аустрија има права стару Србију до Митровице окупирати; аман та Аустрија је и године 1854. посела Букурешт и Молдавију па то није сметало, да се Молдавија и Влашка у независну краљевену Румунију уједине. Аустрија је била и у Шлезвиг Холштајну, била је у Парми и Пијаченци и у другим провинцијама, па се морала одатле селити. Није јој дакле нужно, да се усељава тамо, од куда ће се опет морати иселити. До последњег рата године 1876. било је у Старој Србији и Македонији 150 српских школа — знак, да је српски народ култури одат, дакле не мора му окупација пробудити љубав ка култури. Што килертову карту „Преса“ у помоћ позива, ту је загребачки „Србобран“ вредност те карте доказао. Зар српски споменици не вреде за доказ више, него карте од Немаца, који наш језик не разумеју? — Зар г. Ђурковић није видео српске споменике, кад је кроз Стару Србију путовао? Могао је видети и Високе Дечане, Милешево, Пећку патријаршију, Ђурђеве стубове, у Прилипу манастир и град Краљевића Марка, цркву Грачаницу, Самодржу цркву и стотину рушевина и јошт одржаних цркава. Толико за сад „Преси“ као одговор на њезин чланак у 45-ом броју.

Н. Сад, 10. фебруара 1885.

Л. Р.

Трговина.

Продаваће се на судској лицитацији.

22. марта 4 с. по подне, непокрет. (земља и виноград) М. П. у вредности од 5835 ф. у грунтовном звању у Н. Саду. 9. марта 2 с. по подне, непокретности Петра Недића у вредн. од 2000 ф.; код општ. куће у Месићу. 10. марта у 9. с. пре подне непокретн. Севаст. Вајса у вредности 1424 ф., у грунт. звању у Белој Цркви, 25. априла 10 с. пре под. непокретн. Ане Хегер, процена 4816 ф.; код општ. куће у Дугом-селу. 14. марта 10 с. пре под. непокретн. Крампе Јована процењ. на 4000 ф. код општ. куће у Новом-Бешенову. 30. априла 10 с. пре подне непокретн. Јос. Петровића процена 1311 ф. код општ. куће у Канаку, 16. марта 3 с. по под. кућа Жигм. Парчетића проц. 3384 ф. у В. Бечкереку 20.

маја 10 с. пре под. непокретн. Максе Јолића проц. 3407 ф. код општ. кућеу Мокрину. 9. марта 10 с. пре под. кућа и виноград Хертеледи Херм. процена 4500 ф. у грунт. звању у В. Бечкереку.

*

= **Нови Сад** 12. фебруара. Житарска радња. У течају ове недеље је нешто више живости имао житарски рад. Довоза са храном има више него што беше прошле недеље. Како је намештен мост па Дунаву доважа се и из Срема хране особито наполице. Цена је шеници са 10—20 нов. напредовала. Кукуруз је такође са 10—20 н. ценом повисио. Данас се плаћа шеница прве каквоће 7 ф. 40—50 н.. добра средња 6 ф. 60—70 н., средња 6 ф. 40—60 н., лакша роба 6 ф. 20—30 н. Наполица 5 ф. 70—80 н. Јечам по каквоћи 5 ф. 70—80 н. Зоб 5 ф. 80—90 н. Кукуруз овдашњи 5—5 ф. 10 н., иначе по каквоћи 4 ф. 70—80 н. Брашно је имало доста промета; разашиље се жељезницом и лађом.

Цене су ове: број	0	1	2	3	4	5	6	7	8	8½	8¾	9
	16 ф. 80 н.	16.	15.60	15.	14.40.	13.80	13.20.	12.40.	11,40.	10.20	8.	7.

Мекиње ситне 4 ф. 20 н., крупне 4 ф. Све од 100 килограма.

Производи. Пасуљ бели крупан 7 ф. 45—50 н., пасуљица 8—8 ф. 25 н., жути 7—7 ф. 25 н. Лук црни 3—3 фор. 10 н., арнаћик 18—22 фор. Кромпир 2 фор. 20—30 н. од 100 кгр. Маст свињска је покрај малога промета при старој цени, чиста роба, фина, на више 51—52 ф., на мање 54 до 55 ф., сланина сушена танка и средња 52 до 54 фор., дебела паљена 62—64 фор. од 100 кгр. Свињи угојени не имаше продаје; цене су са 2 до 3 ф. од м. ц. пале.

Вино је при крају прошле и у почетку ове недеље при доброј продаји. Цене су ове: лањско бело 11—14 н., боље каквоће до 16 н., шиљер 14 до 18 н. први до 22 н. Црно лањско 24—30 нов. Старо бело 18—24 н., шиљер 24—28 н. Црно 36 до 40 н. Ракија, комовица 18—24 н. шљивовица 28—32 н. Све од 1 литре.

Сад у прошлу недељу и понедеоник одржан је годишњи вашар у оближњој нам варошици Темерину. Осим што је рогате марве продавано, другој роби не беше купаца. Плаћани су волови први 280—300 ф., средњи 220—240 ф. слабији 180—200 ф. од пара. Краве јалове 60—80 фор. од комада. Свињи су плаћани, полгод. 8—9 ф., годишњаци 14—28 ф, старији 22—30 ф. од пара. Коњи за радњу 80—120 ф., угледнији 150—180 ф. од ком.

Занатлије су врло слаб пазар имали.

*

Сисак, 29. фебруара. (Пословно извешће Шипуша и друга.) Шенице продавало се последњих дана са овдашње залихе само у мањим партијама на млинаре наше околице и то уз непромењене цене, ми бележимо данас фину стару банатску врсту ф. 8·50/75, нову банатску врсту ф. 8·30/50, панчевачку врсту ф. 7·25/50, хрватску врсту ф. 7·50/75, босанску врсту ф. 6·50/70. Кукуруз нов потражује се добро, па почим су привози са сви страна по све малени, скочила је цена, данас плаћа се здрав прилично сув домаћи кукуруз по ф. 5·85/95, стари банатски именује се ф. 6·40/45. Зоб потражује се за покривање пре учињених закључака такође добро, па почим су и у овој струци привози маленн, скочила је цена, данас налази лепа здрава босанска врста купца по ф. 5·80/90. — Време пролетње, вода висока, за путовање најбоља.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
(од 11. тек. месеца.)

Дукати — — — — — — —	5·83
Наполеондори — — — — — —	9·81
Немачке марке — — — — — —	0·61

Ситнице.

(**Железница са камилама у Русији.**) Руска влада намерава да гради железницу по блехеровој системи у централној Азији почевши од Киве, која лежи јужно од араљског језера у Туркестану, за Ташкент, месту, које броји 40.000 становника, близу 600 миља источније. Ова ће железница ићи оним путем, којим и каравани иду, а вагоне ће вући камиле.

(**Американски.**) У американским новинама излази овај оглас: „Тражи се познанство са образованом и угледном женском која ће одговарати овом опису: да је висока 5 стопа и 4 и по цола; 136 фуната тешка; у прсима да има 39 цоли; у струку 28 и по цоли; нумера ципеле да је 3 и по; нумера рукавице 5¼; да је плавојка са тавно-плавим очима. Адреса је В. 1878. „Трибин-офис" Чикаго.

Извештај

о прослави, коју је приредило о св. Сави 14. (26.) јануара српско акад. друштво „Зора" у Бечу.

Приложише ови родољубиви приложници: Њек. Високопреосвештенство г. Сава Косановић митрополит босански итд итд. 10 фор. Њих. преузвишености г. Арсеније Стојковић, епископ будимски, г. Герасим Петрановић, епископ боко-которски по 5 ф.; господа српски посланици: Милан Богичевић у Бечу, Ђура Хорватовић у Петрограду, по 10 фор.; г. Коста Миловановић, кр. срп. војнички аташе на бечком двору 8 фор. — Остала господа: По 10 ф. Адамовић, Адолф Корб кавецијa у Бечу. — По 5 ф. Др. Јован Чокор проф. на бечком универзитету, др. Лаза Костић, Теодоровић, Димитрије Андрејевић, Јосип Стојковић кр. капетан, Браћа Радановићи, Паја пл. Еремић из Кикинде, Петар Мирков медик, Стеван Матић медик, Ђорђе Станковић, Ристо Хаџи-Ристић. Гђе: Ј. Вулетића, Марија Јовановића. — По 3 ф. Гг. Петар Узелац, Димитрије Илић кр. капетан, Петар Богдановић, Н. Н., Замперини, др. Арон Војновић у Бечеју. — По 2 ф. Гг. Урош Предић сликар, Никола Петровић Ст. Пазова, Ђока Јовановић медик, Величковић, Михајло Лукачек, Савић трговац у Неготину, Љуба Стојановић, гђа Јудита Ратковић, Петар Николић фотограф, Везилић, Мита Савић, Кархер, Кин, Јевта Монашевић из Меленаца. — По 1 ф. 50 Браћа Поповићи из Беча. — По 1 ф. Сима Мајински Сентомаш, из Крчедина: Стеван Јанковић парох, гђа Љубица Моловић удова попадија, Лука Иришки бележник, Тоша Костић трговац, Милан Мандровић занатлија; из Беча: Милутин Мајински, Имра Страсер, Станислав Новаковић, Алекса Попе, Влада Томић, Сава Недељковић сви медицинари; Н. Н., Ђорђе Секулић, Маше Дивјак, Максимов, Михајловић, Петар Илић, Душан Данчевић, Никола Пап, Тоша Јанковић, Сима Шевић, Манојло Попс, Каљевић, Макс Николић, К. Максимовић, Ј. Марјански, Живан Чосић, Нађ, Јован Панић, Јаков Адамовић, Жива Петровић, Сава Вукосављевић. — По 70 н. Божа Перазић медик. — По 60 н. Гоњевац медик, Едвардо Михели. — По 50 н. Алимпије Јовичић, Лазар Змајић, Данило Данчевић медик, Ђока Николић медик, Иван Пожар, Лаза Петковић, Едвар Мајтенић, Петар Петровић, Стеван Николић.

Укупно: 219 фор, 90 новч. кад се одбије трошак 115 фор. 63 нов., остаје чиста прихода 104 фор. 27 нов.

Нека је овим изречена топла захвала од стране друштва „Зоре" свима родољубивим прилагачима. Живели!

Српско академ. друштво „Зора" у Бечу. 7. фебруара 1885.

Емил Костић, тајник „Зоре". Председник: **Пав. Јевтић.**

Распис књижевних награда.

По одлуци главне скупштине матичине расписују се по ново из закладе Јована Остојића и жене му Терезије књижевне награде с роком до 31. декембра 1885. за ова дела и расправе:

1.) Историја српске новије књижевности од како се у њој појавио Вук Стеф. Караџић па до данас. — Награда 50 дуката.

2.) Расправа о Буњевцима. — Награда 100

3.) Популарна естетика за одраслије женске. — Награда 50 дуката.

4.) Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас. — Награда 100 дуката.

Дела за расписане награде ваља писци да пошљу под туђим именом, а на делима да метну какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је споља на делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди; остала ће се писма спалити.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом" о том што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац своје дело не изда на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је обвезан од свога награђеног дела, кад га штампа, уступити „Матици" 25 комада.

Расправе штампају се најпре у „Летопису"; а после остаје право и писцу и „Матици", да их могу посебице прештампати.

Рукописи се не враћају.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске", у Новоме Саду 10. (31.) јануара 1885.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске:"
А. Хаџић с. р., секретар. **Светозар Савковић**, с. р.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 7. број

СТРАЖИЛОВА

са овим садржајем:

Последња представа. Успомена на † Лазу Телечког. Од Ж. — Кнез у купатилу. Приповетка Јаше Игњатовића. (Наставак.) — Фата моргана. Песма — ћ. — Разни путеви. Приповетка Милана Савића. (Наставак). — Жалим те ја! (С руског.) П. — Најстарије српске народне песме, упоређене са бугарским, од Ђорђа Магарашевића. (Наставак.) — Путописне црте. Успомене из Италије. На Везув. Пише проф. Ђорђе Дера. — Књижевност; „Народна библиотека браће Јовановића." — Листићи: Гласник. — Позориште и уметност. — Књижевне новости. — Смесице. — Афоризми. — Читуља. — Одговор уредништва.

Изишао је из штампе:

ЛЕТОПИС
МАТИЦЕ СРПСКЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Књига 141. (Свеска прва за годину 1885.)

У овој свесци налазе се оги саставци: I. Сремско вино. Еволошка расправа М. Петровића. — II. Бранко Радичевић. Од Драгутина Ј. Илијћа. — III. Њеке народне игре, до сада непокупљене или друкчије описане. Пр. брао Мојо Медић. (Свршетак.) — IV. Федра. Трагедија у 5 чинова, написао Ж. Расин. С француског превео Никола В. Ђорић, — V. О управи и надзору школском. (Једно суврмено педагошко питање.) Од Мите Нешковића. — VI. Књижевност: Жубори и вихори. Песме Милорада П. Шапчанина. Оцена М. Савића. — VII. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора к одељења г. 1883

У књижевном раду матичином штампане су ове оцене: 1. Оцена Мите Петровића на забавно-поучни чланак Ђорђа Глибоњског под насловом: „О коњу." — 2. Оцена дра Илије Огњановића на чланак Ђорђа Рајковића под насловом: „Лекари, лекарнице и болнице, прилог за монографију Новога Сада." — 3. Оцена Мише Димитријевића, дра Ђ. Дере и дра Младена Јојкића на дело дра Лазе Костића: „Основно начело. Критички увод у општу философију." — 4. Оцена дра Милана Савића на песме Драгутина Ј. Илијћа: „Мода" и „Анакреонке." — 5. Оцена Светозара Савковића на дело Стевана Мерле под насловом: „Poviest zavičaja Srema."

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис" бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис" у кућу, а чланови са стране добијаће „Летописе", који им припадају, поштом.

Сад баш изађе из штампе нова књига:

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЛИЈА
СА БЕСЕДАМА

прва књига

НЕДЕЉНА ЈЕВАНЂЕЛИЈА

по најправнатијим руским и грчким писцима од протосинђела Фирмилијана професора богословије (награђена од синода са **70 дуката**), са овом садржином:

Начин писања у апостолска времена, подела текста на главе по Амонисовој системи. Неповређеност јеванђелија. Важнији кодекси, најстарији преводи. Способност јеванђелиста као достоведних писаца. Искреност јеванђелиста. Биографија јеванђелиста. Монете, које се у јеванђелијама спомињу и њихова вредност. Јеврејска хронологија и празници. Хронолошка таблица догађаја од Исуса Христа до краја I. века.

Први део:

Недеља св. великог поста.

Други део:

Недеља по Васкресењу Христовом.

Трећи део:

Недеља по св. Троици.

Ова прва књига узела је 29. табака велике осмине, а цена јој је **2 фор. 80 новч.**

Наруџбине прима и отправља тачно потписата књижара, код које се само ова књига добити може.

Месеца јануара 1885.

КЊИЖАРА
Луке Јоцића и друга
у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
Н. ЂУРИШИЋА
У РУМИ 3—3

треба једног старијег и једног млађег у an gro послу извецбаног спомоћника. Мађарском говору вични имају првенство.

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ВЛАДИМИРА ВЕМИЋА
У ИЛОКУ 1—3

потребује једног од млађи спомоћника који може одма у радњу ступити.

КО ГОД ПАТИ ОД ЗУБОБОЉЕ
дајем му
500 ДУКАТА

ако и после употребе Коте-ове водице за зубе, (Kothe's Zahnwasser) и опет осети бола у зубима ил непријатан задах уста.

А ко жели чисте, лепе и здраве зубе имати, нека употребљује Коте-ов прашак за зубе, као и четке за зубе најбољег производа, 1 ком. стаје 30—50 нов. Прашак за зубе 1 кут. 30 нов. а водица за зубе 1 флаша 35 новч.

Све ово може се добити у Новом Саду у трговини Браће М. Поповића.

С поштовањем
Jok. Georg Kothe,
Hof-Lieferent.
1—3

ПОЗИВ
НА XV. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗАДРУГЕ
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
У НОВОМ САДУ

која ће се држати у четвртак **28. фебруара (12. марта)** т. г. у дварани III. српске основне школе код св. николајевске цркве, у 9 сати из јутра.

ПРЕДМЕТИ ВЕЋАЊА:

1. Подношење завршног рачуна (билансије) за год. 1884. са извештајем надзорног одбора и управе.
2. Давање опроснице (Absolutorije), и одлука о подели делимка.
3. Избор управе и надзорног одбора.
4. Избор одбора за оверовљење скупштинског записника.

П. П. честичари 3-ћег и 4-тог кола који желе у овој скупштини учествовати нека изволе своје овласнице за гласање примити код управе завода најдаље до **21. фебруара (5. марта)** т. г.

Из одборске седнице држане 12. (24.) фебр. 1885. у Н. Саду.

УПРАВА.

1—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Част нам је п. т. публици како у месту тако и на страни до знања ставити да смо се са

НОВИМ АМЕРИКАНСКИМ БРЗОТИСКОМ

снабдели, те смо сад у стању све доленаведене тискарије по врло јефтиној цени, о чему се сваки уверити може, брзо и тачно обавити.

1000 ком.	куверата 4°	са фирмом — — — — — —	ф. 2.—
500 ком.	куверата 4°	са фирмом — — — — — —	ф. 1.20
1000 ком.	писама 4°	са фирмом — — — — — —	ф. 7.—
500 ком.	писама 4°	са фирмом — — — — — —	ф. 4.—
1000 ком.	писама 4°	са фирмом на 1 и трећој страни	ф. 8.—
500 ком.	писама 4°	са фирмом на 1 и трећој страни	ф. 4.50
1000 ком.	писама 8°	са фирмом — — — — — —	ф. 4.50
1000 ком.	рачуна 8°	са фирмом — — — — — —	ф. 3.50
500 ком.	рачуна 8°	са фирмом — — — — — —	ф. 2.—
1000 ком.	рачуна 4°	са фирмом — — — — — —	ф. 6.—
500 ком.	рачуна 4°	са фирмом — — — — — —	ф. 3.50
100 ком.	визит-карата	— — — — — —	од 50 нов. до ф. 2.—

Осим горенаведених предмета, који се највише употребљавају, препоручујемо се и за лепу и солидну израду сваковрстних тискарија за политичне и црквено-школске општине, трговачке заводе и поједине задруге, које све тачно и брзо а уз умерену цену извршујемо.

Особито упозорујемо сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Györi" штампане и то у формату 47—59 сантим.

ЦЕНА ЈЕ ТАБАКУ 5 НОВЧ.

Наручбине са више од 20 табака рачунамо табак по 4 новч.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.